

Glasnik SED stopa v štiriindvajseto leto z novimi načrti in s starimi problemi. Skušnja pravi, da je bolje že na začetku nekatere načrte skčiti in obljubiti manj, da ob koncu leta razočaranje ne bo preveliko. Nekaj pa ostaja jasno: Glasnik je društveno glasilo, zato bo še naprej utrjeval svojo informativno vlogo. Uredništvo si bo še naprej prizadevalo za strokovno in znanstveno rast časopisa. Že v uvodnikih prejšnjih let smo večkrat poudarili, da so tematske številke in pa obseg znanstvenih člankov odvisni od denarja. Glede tega stvari letos niso boljše kakor lani, zato zaenkrat lahko napovemo le, da bo Glasnik v letu 1984 po obsegu in zasnovi podoben lansnemu. Skušali se bomo izogniti dvojnimi številkami. Kljub slabim izkušnjam iz preteklosti pa uredništvo še vedno goji željo po tematskih številkah, za katere si bomo prizadevali, a jih ne moremo obljubiti. Nekoliko tematsko pobarvana je že prva številka, ki prinaša govore in diskusije prvega skupnega kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov, ki je bil od 5. do 8. 10. 1983 v Rogaški Slatini. Zato so tokrat odpadle vse stalne rubrike in smo ves prostor namenili objavi diskusije. Razgovor na kongresu je bil posnet na magnetofonski trak, za objavo pa smo diskusijo priredili. "Prireditev" pomeni, da je razgovor pisan v 3. osebi in da so srbohrvaške diskusije prevedene v slovenščino. V bistvu pa so misli in besede razpravljalcev ostale nedotaknjene, morebitnim nevernikom pa so pri društvu na razpolago magnetofonski posnetki. V začetku smo upali, da bomo celotno diskusijo lahko izdali v posebni knjižici, a žal za to ni bilo denarja. Odločili smo se za že uveljavljeno objavo diskusij, kakršne smo v Glasniku že imeli, saj menimo, da je zanimiva za vse naše bralce, posebno, ker je v njej polno novih in svežih idej, pa tudi že starih prošenj in nalog. Diskusija na svoj način kaže stanje v strokah in po republikah, včasih še nazorneje kakor so to storili referati.

Nadaljni program in zasnova Glasnika se ne bosta menjala, trdimo lahko, da Glasnik ne bo slabši kakor lani. Tudi uredniški odbor in sosvet časopisa ostajata ista, čeprav je dosedanji glavni in odgovorni urednik M. Terseglav že drugič prosil skupščino SED za razrešnico. Lani skupščina ni sprejela uredniškega odstopa, letos o njem (kljub prošnji) sploh ni razpravljala, ker je na to točko, ob nekaterih drugih nesimpatičnih točkah in polemiki na skupščini, preprosto pozabila. Ker je po statutu za razrešnico pristojna samo skupščina SED, bo do naslednje skupščine vodil Glasnik še stari odbor. To ni zaupnica uredništvu, ampak le lagoden odmik drugih morebitnih kandidatov za delo pri Glasniku.

Urednik

Nagovor Marka Terseglava, predsednika SED in ZDFJ ob pričetku 1. skupnega kongresa etnologov in folkloristov Jugoslavije v Rogaški Slatini

Spoštovane kolegice in kolegi, dragi gostje

Vsako naše srečanje je vedno praznični dogodek in takó je tudi naše razpoloženje, vsaj na začetku, nagnjeno v hvalospeve in včasih tudi v retorično patetiko. Temu se želimo izogniti, ker želimo ostati realisti do zadnjega dne, ko bomo naredili inventuro našega kongresa. Vendar pa ne moremo mimo nekaterih izrazito spodbudnih in veselih dejstev, ki se kažejo že zdaj in ki dajejo našem delu nekaj vznesenosti in prazničnega razpoloženja.

Eden veselejših dogodkov je gotovo ta, da lahko v naši sredini pozdravimo goste in prijatelje. Pozdrav ne sprejmite kot formalnost, kot davek bontonu, saj tako

tudi ni mišljen, ampak ga sprejmite kot naše in moje iskreno veselje, da ste med nami. Pristrčno pozdravljam republiškega sekretarja za kulturo, dr. Matjaža Kmeclja, ki ni tu zaradi službene dolžnosti, temveč preprosto zato, ker rad pride med ljudi, ki poskušajo udejanjati našo kulturo in znanost. Poleg tega pa je tov. Kmecl eden tistih "ministrov", ki jih ljudje radi povabijo medse iz čiste človeške simpatije, ker je razumevajoč in odprt kot človek in kot javni delavec. Zato je bilo tudi nam mnogo do tega, da bi prišel med nas.

Z enakim veseljem pozdravljam med nami predsednika skupščine občine Šmarje, tov. Antona Dirnbeka. Ko smo pripravljali naš kongres, sem mnogokrat poudaril, da bi bilo pri nas veliko manj težav, če bi vse občine imele takšne župane, kakršen je tov. Dirnbek. V težkih gospodarskih časih smo v šmarski občini dobili moralno in materialno podporo za svoje delo. Kozjansko nas je kljub svojim težavam sprejelo z odprtimi rokami. Dobili smo več, kot smo pričakovali. Če smo pozabili na kakšne organizacijske stvari, ki bi lahko obogatile in olepšale naše delo, na to niso pozabili župan, občinske službe in delovne organizacije s tega področja. Zato s posebnim veseljem pozdravljam v naši sredini predstavnika šmarske kulturne skupnosti tov. Antona Kampuša in direktorja spominskega parka Trebče—Kumrovec, tov. Franca Zidarja, ki sta postala že kar člana našega organizacijskega odbora in imata nemalo zaslug, da smo se sploh lahko zbrali na našem kongresu.

Iskren in hvaležen pozdrav izrekam tov. Bizjaku, generalnemu direktorju zdravilišča Rogaška Slatina in celotnemu osbeju. Zdravilišče nas ni samo sprejelo pod streho, ampak nam je pomagalo pri izpeljavi kongresa. Vsem imenovanim in neimenovanim sodelavcem zdravilišča, družbeno-političnih organizacij občine in predsedniku krajevne skupnosti Kostrivnica, tov. Francetu Butu, pa gre poleg našega pozdrava še globoka zahvala, saj našega kongresa niso sprejeli z ekonomskim računom, temveč z visoko zavestjo o kulturnem in znanstvenem pomenu našega dela, pa z odprtostjo in gostoljubnostjo in denarno pomočjo. V današnjem času, "ko draginja tare in davki tišče", kakor bi rekel Cankar, ko so kultura in humanistične vede v izredno težkem položaju, se zdi taka pozornost celotne šmarske občine pravi čudež. Ta čudež, imenujmo ga — visoka zavest, si zasluži spomenik, ki ga z našo zahvalo seveda ne moremo dati. Vendar tak čudež lahko presenetli le tistega, ki ne ve, kakšni ljudje prebivajo tod, in tistega, ki ne ve, da šmarska občina kljub splošnim in specifičnim problemom odmerja veliko pozornost prav kulturi in kulturnim spomenikom, saj so v zadnjem času na tem območju obnovili precej umetnostnozgodovinskih in etnoloških spomenikov. Zato ni presenetljivo naše veselje, saj smo prepričani, da smo prišli med dobre ljudi in v gostoljubne kraje. Prvič se mi je zgodilo, da mi za našo pozabljenost vedo ni bilo potrebno prositi miloščine, ampak je bila podpora samoumevna. To pa je občutek, ki ga ni mogoče pozabiti.

S posebnim veseljem pozdravljam med nami naše goste iz ZDA, Sovjetske zveze in Madžarske, topli pozdravi pa veljajo še našim sodelavcem iz zamejstva.

Drugi razlog mojega in našega veselja so naši jubileji. Jugoslovanski folkloristi imajo namreč letos že 30. kongres. Iz majhne skupinice etnomuzikologov se je razvilo današnje zvezno društvo z okrog 700 aktivnimi člani. Med nami pa so tudi zvesti sodelavci, ki sodelujejo na naših kongresih že vsa leta, torej tridesetič. Vsem tem članom veljajo naše čestitke.

Pomemben praznični trenutek gotovo pomeni dejstvo, da smo se za 40. obletnico Avnoja, ki jo delovno obeležuje naš kongres prav v bližini krajev Titove mladosti, in po 30. letih delovanja folkloristov, letos prvič sestali folkloristi in etnologi na skupnem kongresu. Ne pretiram, če rečem, da je to zgodovinski dogodek v naših strokah, ki sta se vse povojno obdobje ali oddaljevali ali približevali. Obe zvezi sta delala druga mimo dru-

ge, čeprav so bili nekateri člani aktivni v obeh zvezah in so tudi sodelovali na obeh, vendar ločenih kongresih. Po dolgoletnem ločenem delu se danes srečujemo na našem 1. skupnem kongresu, o katerem smo dolga leta le sanjali, zato ne smemo nazaj v ločenost in zaprtost. Res, da je Slovenija imela za tak kongres več možnosti, ker sta letos na vrsti oba kongresa, res pa je tudi, da je logičen nasledek usmeritve SED, ki je od l. 1975 edino jugoslovansko društvo, ki po formalno-pravni in znanstveni plati združuje v enotnem društvu vse slovenske etnologe in folkloriste. Spoznali smo namreč, da je bila dvotirnost anahronizem, ki ga je bilo treba preseči. Ni šlo brez krčev, vendar so dolgoletna pogovarjanja obrodila. Krče omenjam zato, ker tudi zdaj ne gre brez njih, vendar so nujni in v primerjavi z rezultati, ki jih daje enotno društvo, zanemarljivi. Zavest skupnega dela, načrtovanja in iskanja prave poti v stroki je večja in močnejša od morebitnih strokovnih trenj, ki pa so spodbuda in rešitev iz statičnosti, saj je v strokovnih trenjih vedno skrita dobrodošla znanstvena provokacija. Vsa ta prizadevanja so nas skupaj z vašo dobro voljo in pripravljenostjo pripeljala do skupnega kongresa, od katerega želimo, da bi pozitivno vplival na intenzivnejši proces zблиževanja društev v drugih republikah. To zблиževanje je potrebno za rast naše vede. Zблиževanje pa naj v bodoče pripelje tudi do skupnega jugoslovanskega društva. Različni strokovni pogledi nikakor ne bi smeli biti ovira zблиževanju in združevanju. Da bi se ta cilj kdaj v prihodnosti uresničil, kar globoko upam, je mnogo odvisno tudi od tega kongresa, zato smo se nanj pripravljali z velikim upanjem in z zagnanostjo, saj ničesar nismo hoteli prepustiti naključju. Naše bodoče skupno delo je torej odvisno od nas samih, od naših prizadevanj, pa tudi od znanstvene in človeške odprtosti in strpnosti ter bega pred samozaverovanostjo, zato kongres otvarjam z majhno mero bojznosti in z veliko mero upanja.

Da bi bilo kongresno delo čim plodnejše, da bi se res lahko posvetili le najvažnejšim problemom in plodni razpravi, za kar nam je na prejšnjih kongresih vedno zmanjkovalo časa, je SED za ta kongres izdalo zbornik referatov že prej. Tudi predkongresna izdaja zbornika je pomembna prelomnica v našem dosedanem delu. Te zasluge pa si ne prilašča samo organizator, saj se zaveda, da zbornik ne bi bilo brez pomoči šmarske občine. Najbrž zastopam mnenje vseh nas, da smo si za naš kongres našli v tej občini najprimernejši kraj, v Kozjancih pa izredne partnerje.

Poleg tega smo Kozjansko izbrali, da ob 40. letnici Avnoja iz strokovnega zornega kota pregledamo nekatere probleme pokrajine, ki je slovenskemu in hrvaškemu narodu dala bojevite kmečke puntarje in revolucionarje. Ta ljubilij bomo najlepše proslavili z delovnim pogovorom o krajih in ljudeh tega območja, čemur je namenjena tudi naša 1. plenarna tema. Po kongresu bomo objavili tudi vaše predloge in strokovne poglede na kulturno dediščino teh krajev in na možnosti za nadaljni razvoj, kolikor k temu seveda lahko prispevata naši stroki. Prihajamo iz različnih okolij in prvič predstavljamo Kozjansko in področje spominskega parka širši strokovni javnosti z željo, da bi se v pogovoru in na izletu vsi vključili v reševanje in graditev kulturnega značaja in načina življenja te pokrajine. Prav zato smo vas tudi povabili v te kraje. To delo nam bo tudi prijetna obveza do vseh znanih in neznanih ljudi teh krajev, ki so veliko pomagali našemu kongresu.

Nagovor dr. Slavka Kremenška, predsednika Zveze etnoloških društev Jugoslavije

Dragi kolegi, dragi gostje

Dovolite mi, da v imenu ZEDJ pozdravim ta strokovni sestanek, ki bi lahko imel ali tudi ima prelomni značaj. Pri tem naj še posebej izrazim veselje, da je končno le uspelo združiti za kongresno delo etnološke in folkloristične sile tudi v jugoslovanskem okviru. V Sloveniji smo namreč to storili tudi v formalnem pogledu, ne le delovno, že pred leti. Spričo tega veselja je seveda razumljivo, da izražam željo, da bi ta naš prvi kongres jugoslovanskih etnologov in folkloristov ne bil tudi zadnji, naj bi se za njim vrstile še nadaljnje tovrstne prireditve. Spričo svetovnega kongresa etnoloških in antropoloških ved l. 1988 v Zagrebu bi zelo rad podprl zamisel, da bi se nam na naslednjem kongresu pridružili še antropologi. Morda ni docela primerno, da svečano otvoritev izrabljam za predloge, ki jih bosta morali obravnavati obe skupščini. Toda za resno in odgovorno izpeljavo svetovnega kongresa je predhodno združevanje vseh sil, ki bodo pri tej prireditvi neogibno udeleženi, več ko potrebno. Zato želim, da bi bil naš kongres v Rogaški Slatini prva, vendar pomembna etapa takega prizadevanja.

V ničemer ne bi rad prehitel delo kongresa, vendar moram že zdaj izraziti zadovoljstvo, da nam je za kongresno delo uspelo vnaprej pripraviti gradivo za teme o katerih bomo govorili, še zlasti pa za eno centralnih tem pogovora — Težnje v povojni jugoslovanski etnologiji in folkloristiki. Zelo sem vesel, da bomo o teh težnjah, ki smo jih povezali s 40. letnico Avnoja, govorili prav v Rogaški Slatini. Mislim, da je to dejstvo simbolično, kajti z območjem občine Šmarje pri Jelšah se pokriva spominski park Trebče. Tu je občina, v kateri se je rodila Titova mati, v Trebčah je Josip Broz kot otrok in še kasneje nekaj časa živel, obiskoval je šolo v Bistrici. V letih pred vojno se je sem vračal in imel pomembne politične sestanke, tukaj je delal. To pomeni, da je to območje nadvse intenzivno povezano s pripravami na revolucijo in na avnojsko Jugoslavijo.

In končno, za naše delo so potrebni določeni pogoji, med katerimi sta zbornik referatov in študijska ekskurzija itn. Rad bi se pridružil že izgovorjenim besedam, da smo glede tega našli pri gostiteljih in domačinih v Šmarjah, Rogaški Slatini in pri vodstvu spominskega parka vse razumevanje, kakršnega smo si lahko le želeli. Zato naj jim izrečem toplo zahvalao. S svojim delom, vezanim na to področje, se jim bomo skušali v času kongresa in po njem oddolžiti po svojih močeh.

Besede dr. Matjaža Kmecla, republiškega sekretarja za kulturo

Spoštovane tovarišice in tovariši, dragi gostje, dragi kolegi in prijatelji

Mislim, da je 1. skupni kongres jugoslovanskih etnologov in folkloristov pomemben dogodek. Že program izraža odprtost novih pogledov na obe stroki, kaže odpiranje novih obzorij, predvsem pa odpiranje obeh strok (ali obojne stroke) današnji družbeni stvarnosti oz. problemom, v katerih vsak dan živimo. Ker delam tudi na fakulteti, imam vsak dan priložnost videvati mlade rodove slovenskih etnologov, in moram reči, da zmeraj znova napravijo dober vtis s svojo strokovno agresivnostjo, ki pa je karseda simpatična zaradi svoje znanstvene radovednosti in organizacijskih sposobnosti. Prav zadnje dni sem si ogledal nekatere publikacije slovenske etnolo-